

*Галін Георгієв
(Болгарія)*

НОВИЙ БОЛГАРСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ДІАЛОГ

Болгарський фольклор Північного Приазов'я / збирач та упоряд. О. Червенко ; відп. ред. Л. Вахніна ; НАНУ, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. – Бердянськ, 2012. – 126 с. : іл.

27 липня 2014 року в Інституті етнології та фольклористики з Етнографічним музеєм Болгарської академії наук у рамках спільного двостороннього проекту «Побудова ідентичності в контексті паневропейської мобільності (українці в Болгарії, болгари в Україні)» (керівник від України – академік НАН України Г. Скрипник, від Болгарії – доктор П. Христов) науковій громадськості Софії репрезентували нове видання – збірник «Болгарський фольклор Північного

Приазов'я» (автор передмови та упорядник – кандидат філологічних наук, старший викладач Інституту філології та соціальних комунікацій Бердянського державного педагогічного університету О. Червенко) (Бердянськ, 2012). Книжка видана під грифом Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (далі – ІМФЕ НАНУ).

Запис фольклорних матеріалів та упорядкування збірника здійснено в рамках дисертаційного дослідження «Локальна специфіка пісенного фольклору болгар Північного Приазов'я». Відповідальний редактор видання – кандидат філологічних наук, завідувач відділу мистецтва та народної творчості зарубіжних країн ІМФЕ НАНУ Л. Вахніна.

Доктор етнології П. Христов, який зініціював науковий діалог, ознайомив аудиторію з метою нового спільного українсько-болгарського проекту та перспективами його реалізації обома сторонами – ІЕФЕМ БАН та ІМФЕ НАНУ, акцентувавши увагу на основних напрямках співробітництва та спільних наукових дослідженнях.

Збірник «Болгарський фольклор Північного Приазов'я» перед аудиторією презентувала О. Червенко, у короткому, але змістовному виступі якої було відображено специфіку її праці з респондентами в болгарських селах Запорізької області України. Важливим стало і використання фото та відеозаписів виконання фольклорних творів. Книга містить польові записи різних жанрів болгарського фольклору в Бердянському, Приазовському та Приморському районах Запорізької області. Видання є спробою представити сучасний стан та функціонування фольклорних зразків, які донині актуальні для культури приазовських болгар. У збірнику вміщено записи фольклорних текстів від 22 респондентів, зібрані упорядником упродовж 2007–2011 років у м. Бердянську, с. Трояни Бердянського району, у селах Богданівка, Ганнівка Приазовського району та в селах Гюнівка, Лозуватка, Мануйлівка, Петрівка, Преслав Приморського району Запорізької області.

О. Червенко наголосила, що в книзі представлені тексти 148 записів, серед яких – народні балади й пісні з міфічними та легендарними мотивами, календарно-обрядові пісні зимового, весняного й осіннього циклів. До зимового циклу ввійшли «Сурвакарски наричания», які виконують на Новий

рік, і «коледни песни». Весняний цикл охоплює «лазарски песни», «еньовденски припевки» та твори, що супроводжують обрядове дійство «Пеперуда». До сімейно-обрядових увійшли весільні пісні. Найбільше записано любовних пісенних мотивів (41) і родинно-побутових пісень (30). Також зафіксовані пісні трудові, історичні, гайдуцькі, гумористичні та одна релігійна. Окрім того, до збірника увійшли прислів'я та приказки, одна чарівна казка, одна колискова пісня, одна гра та чотири старих міських пісні.

Важливо, що видання має додаток – музичний диск із польовими записами фольклорних творів від респондентів Північного Приазов'я, частину яких аудиторія мала можливість почути під час презентації. Він стане в нагоді для широкого кола фахівців – фольклористів, етномузикологів, музикантів.

Слово було надано колегам з Інституту етнографії та фольклористики з Етнографічним музеєм БАН. Так, науковий співробітник Д. Димитрова зазначила, що видання збірника «Болгарський фольклор Північного Приазов'я» є важливим для вивчення болгарської діаспори на цих теренах. Вона відзначила професіоналізм збирача та упорядника під час роботи з класифікацією опублікованих зразків, наголосивши на необхідності подальших спільних досліджень як польового, так й архівного матеріалу болгарської діаспори в Україні. Адже фольклорні твори є свідченням етнічної пам'яті, що зберігається в іноетнічному середовищі. Деякі болгарські пісні функціонують уже у видозмінених варіантах. За словами Д. Димитрової, цінним для дослідників є опублікований у збірнику запис твору «Устана Райна сираче», де спостерігаємо мотив інцесту. Цю пісню ще на початку ХХ ст. зафіксував М. Арнаутов від болгар в Еленському районі.

На зустрічі Д. Димитрова репрезентувала ще одну книжку – «Фольклор болгарских сел Бердянского района Запорожской области» (Бердянськ, 2010) Л. Ноздриної, директора Бер-

дзянського краєзнавчого музею. Книжку можна розглядати як своєрідну родинну хроніку, оскільки твори в основному записані від її матері. Уміщені записи засвідчують стійкість традиційного фольклору в сучасній болгарській родині. Видання відображає життєву і професійну позицію її упорядниці, яка відстоює важливість збереження і популяризації народної культури болгар Приазов'я.

Схвальну думку висловила також доктор філології, доцент, керівник відділу болгарської діалектології та лінгвістичної географії Інституту болгарської мови ім. професора Любомира Андрейчина БАН Л. Антонова-Василева (науковий консультант О. Червенко під час стажування в Болгарії). Л. Антонова-Василева позитивно оцінила розпочате О. Червенко нове дослідження «Особливості болгарських діалектів Північного Приазов'я» та побажала молодій дослідниці успіхів у майбутніх її фольклористичних і лінгвістичних студіях.

Сучасні глобалізаційні процеси негативно впливають і на етнокультурні процеси, що відбуваються в регіонах, де проживають болгари України. Деякі народні традиції зазнають деформаційних змін, фольклорні твори швидко зникають з репертуару, тому важливо продовжувати постійні записи фольклору болгар у такому полікультурному регіоні, як Північне Приазов'я. Дослідження неможливі без активної збирацької роботи в селах, де досі в пам'яті народу зберігаються справжні скарби.

Збірник О. Червенко, безперечно, викличе зацікавленість широкого кола шанувальників болгарського фольклору, а також стане імпульсом до подальших наукових досліджень у галузі народної культури в нашому бурхливому техногенному столітті.

Переклад з болгарської О. Б. Червенко